

Garbaczewski, Jerzy

5 Pułk Ułanów Zasławskich : szkic historyczny do 1921 r.

Rocznik Mińsko Mazowiecki 2, 39-45

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

5 PUŁK UŁANÓW ZASŁAWSKICH szkic historyczny do 1921 r.

W dniu 14 XI 1918 r. zaczął się organizować w Mińsku Mazowieckim nowy 5 pułk ułanów (p.uł.), ponieważ jego poprzednik uległ rozbiciu i rozproszeniu po bitwie pod Kaniowem (założony był 26 XI 1917 r. w Besarabii - Rumunia, do 14 XII 1917 r. uformowane były 3 szwadrony, pułk połączył się z II Brygadą Legionów w Sorokach; 1 lutego 1918 r. otrzymał numer 5 p.uł. i był jednym z pierwszych pułków kawalerii w Wojsku Polskim).

W Mińsku Maz. do nowego 5 p.uł. wcielono miejscowy szwadron kawalerii i szwadron taborów. Do pułku przybywali ochotnicy z miasta i okolic oraz Siedlec i Łukowa. Dowdcą pułku został jego dawny dowódca ppłk. Stanisław Sochaczewski, z-cą rotmistrz (rtm.) Józef Pruski, d-cą 1 szwad. por. Jan Podhorski, 2 - rtm. Stefan Kwiecień, 3 - rtm. Jan Udymowski, 4 - rtm. Włodzimierz Dunin-Żuchowski, szwad. k.m. - por. Wacław Mianowski, łączn. - por. Władysław Doliński, tabor - ppor. Mieczysław Knopiński.

Już po sformuowaniu pułku 1 szwadron pod dowództwem por. Bolesława Świdzińskiego odszedł do Czeremchy, a 3 szwadron pod d-ctwem por. Wł. Dolińskiego do Mórd. Od 10.XII.1918 r. w Łukowie zaczął organizować się wydzielony oddział kawalerii ppor. Łady-Bieńkowskiego, natomiast 5 szwadron por. Sokołowskiego organizował się na Polesiu, reszta w Mińsku Mazowieckim.

Organizowanie się pułku wspierała miejscowa ludność. Mieszkańcy Mińska Maz. ofiarowali 100 tys. marek polskich na zakup instrumentów muzycznych dla plutonu trębaczy (pod kierownictwem kapelmistrza Faustyna Zygmuntowicza). Natomiast ludność wiejska z terenu powiatu wsparła ułanów żywnością. Pułk stacjonował w Mińsku Maz. do początku 1919 r.

Dnia 3 I 1919 r. 5 p. uł. w składzie 2 i 4 szwadron oraz pluton k.m. wyruszył z Mińska na front walk polsko-ukraińskich. Pociągami przybył do Lubyczy, skąd wyruszył pod Rawę Ruską, gdzie toczył ciężkie boje z Ukraińcami. W Mińsku pozostał szwadron zapasowy, który wkrótce również opuścił miasto. Pod d-ctwem rtm. Pytlewskiego wyruszył do Garwolina. W czasie ofensywy polskiej na Kijów opuszcza Garwolin i walczy do końca wojny polsko-ukraińskiej i polsko-sowieckiej. 5 p.uł. walczył w obronie Lwowa, na Polesiu, Wołyniu, Białorusi, Małopolsce Wschodniej - w ofensywie na Łuck, walki na linii Stochód-Styr, potem Horyń, Słucz, Uborc, Skuiłów i w szarży pod Zasławiem.

Dnia 3 VIII 1919 r. w Warszawie 5 p.uł. jako pierwszy w kawalerii W.P. otrzymał sztandar bojowy. Sztandar ten ofiarowało Koło Opieki 5 P.Uł. na czele którego stała Maria Wędrowska i ksiądz Marceł Nowakowski - poseł. Orła srebrnego do sztandaru ofiarował jubiler z Warszawy, Wabia-Wabiński. Uroczystość wręczenia sztandaru odbyła się na Placu Saskim. W obecności kilkutyśięcznego tłumu sztandar poświęcił biskup połowy W.P. Gall, a wręczył go w imieniu Naczelnego Wodza - gen. Karol Trzaska-Durski. Po zaprzysiężeniu szwadronu zapasowego, sztandar przywieziono 10 VIII 1919 r. na front, do Antonówki (Małopolska Wschodnia) gdzie wraz z pułkiem przebywał do końca wojny polsko-ukraińskiej.

Dnia 27 VII 1920 r. d-cą pułku został ppłk. Konstanty Obiedziński, zaś po nim płk Spiridon Koiszewski. Ostatnie boje na wschodzie pułk stoczył z Litwinami.

26 V 1921 r. 5 p.uł. przybył do Ostrołęki na stały pobyt, gdzie stacjonował do wojny 1939 r.

Na pamiątkę zwycięskiej szarży pod Zasławiem 23 IX 1920 r. otrzymał nazwę 5 Pułku Ułanów Zasławskich. Święto pułku obchodzono 23 września, w rocznicę tej szarży.

W czasie walk na Wschodzie pułk zdobył 1500 jeńców, 4 działa, 70 ckm., 5 tys. karabinów, wagony kolejowe, parowozy i samochody. Za waleczność odznaczonych zostało orderem "Virtuti Militari" (VM) 5 kl. - 38 żołnierzy, a 200 odznaczono "Krzyżem Walecznych" (KW). Pułk stracił 94 żołnierzy (zabitych) oraz kilkadziesiąt zmarło z ran i chorób.

Barwami pułku były kolory karmazynowo-biało-niebieskie ¹⁾.

Na koniec niniejszego zarysu warto przytoczyć dwie żurawiejki, tzw. przyspiewki kawaleryjskie, śpiewane w tym pułku:

*"Tępi chamów jak cholera
Pułk ułanów od Hallera!"*

..

*"Kto zegarki w polu zbiera,
To jest 5-ty pułk Hallera"²⁾.*

Poniżej publikujemy też wykaz oficerów pułku i żołnierzy odznaczonych Krzyżem Walecznych i orderem Virtuti Militari za wojnę 1918-1921.

Oficerowie 5 p.uł. w wojnie 1918 - 1921

Banka Julian	- pchor. (zginął w 1920 r.)
Baranowicz Edward	- por., ur. 1885, adiutant d-cy pułku w 1918 r., odzn.: KW - 2-krotnie
Bereza Władysław	- por., ur. 1893, odzn.: KW - 2-krotnie
Bieńkowski	- ppor.
Bielatowicz Antoni	- ppor., (w 1923 r. por. rez. 3 p.uł.)
Bogucki Kazimierz	- ppor. (zginął w 1920 r.)
Bokalski Karol Krystyn	- ppor. tabor, ur. 1894 r., rotm. w 1923 r., odzn. VM - 5 kl. i KW - 2-krotnie
Borkowski	- ppor.
Broniewski Tadeusz	- por., z armii austr. (w 1924 r. rotm. rez. 5 p.uł.)
Bukraba Stanisław	- ppor.
Chociaj Zygmunt	- ppor. z Legionów
Ciechanowicz Jerzy	- ppor.
Cieśliński Stanisław	- ks. kap., odzn. KW (w 1924 r. proboszcz DOK IV)
Czułek	- ppor.
Doliński Władysław	- rtm, ur. 1893 r., odzn.: KW - 2 krz.
Dukaj Stefan	- ppor., w 1924 r. rtm., odzn. KW
Dunin-Żuchowski Włodzimierz	- rtm., (w 1924 r. mjr. dypl. kwaterymistrz 5 p.uł.) odzn. KW
Drzewiecki Roman	- ppor., lekarz
Ejchler Stefan	- ppor.
Ejzerman Stanisław	- ppor., ur. 1885 r., odzn. VM - 5kl. i KW (w 1923 r. rotm.)
Eydziatowicz Krzysztof	- ppor.
Florkowski Jerzy	- ppor., ur. 1896r., odzn. VM - 5kl. i KW
Florkowski Wacław	- por.
Fuksiewicz Michał	- ppor., odzn. KW (w 1923 r. rtm.)
Gilewski Włodzimierz	- pchor. w 1919 r., odzn. KW
Głogaczewski Edmund	- ppor.
Gorzechowski Witold	- por., ur. 1889 r., odzn. KW (w 1924 r. rtm.)
Górski Stanisław Antoni	- ppor.
Gronkiewicz Janusz	- ppor.
Gruszecki Emil	- pchor. w 1919 r.
Guzowski Stanisław	- ppor., odzn. KW
Halkiewicz Kazimierz	- por. (w 1924 r. rtm. 18 p.uł.)
Hertel Aleksander	- kpt. (rtm)
Horoch Konstanty	- pchor. w 1919 r., ur. 1892 r., odzn. KW (w 1922 r. p.por.)
Ilnicki Stefan	- ppor., odzn. KW
Jokisz Karol	- por.
Kaczor Franciszek	- ppor.
Kaftański Henryk	- por.
Kamiński Witold	- por.

Kamyk Jan	- pchor., w 1919 r., odzn. KW
Karpiński Zdzisław	- por., ur. 1890 r. (w 1919 r. do 7 p.uł.)
Karski Mieczysław	- rtm., w 1920 r. do DOG I (Warszawa)
Klauzał Alfred	- por.
Kobyłański Jerzy	- ppor. prowiant., ur. 1897 r., odzn. VM- 4kl., KW-4-krotnie (1922 r. rtm.).
Koiszewski Spiridon	- płk., d-ca pułku, ur. 1886 r., odzn. KW
Knopiński Mieczysław	- ppor.
Koperczyński Julian	- por.
Korpalski Bronisław	- ppor., odzn. VM - 5 kl. i KW
Kossak Tadeusz Stanisław	- mjr (d-ca szwad. zapas. w 1920 r.)
Kossak Zygmunt	- ppor.
Kossakowski Jan	- ppor. (1919 r.)
Kossakowski Stanisław	- ppor. (1920 r.)
Kowalski Kazimierz	- ppor.
Kozłowski Stanisław	- pchor. (1919 r.)
Krogulski Władysław	- ppor.
Kruszewski	- ppor. (1919 r.) ur. 1897 r.
Krzeniewski Jerzy	- por.
Kulesza Stefan	- por. (d-ca szwad. zapas. w 1919 r.)
Kwiecień Stefan	- rtm. (mjr. w 1924 r.) odzn. KW
Latour Sławomir	- ppor.
Lenartowicz Gustaw	- ppor. (1920 r.) odzn. KW
Liszko Józef	- ppor.
Lubiński Cezary	- ppor.
Lubliński Mieczysław	- ppor., odzn. KW
Łabędzki Antoni	- kpt., lekarz
Łada Bieńkowski	- ppor.
Łapczyński-Jelita Gracjan	- por.
Łaznowski Mieczysław	- ppor.
Łoś Andrzej	- ppor.
Łubieński Bernard	- por.
Makowski Bronisław	- ppor. (w 1924 r. rtm.)
Makowski Stanisław	- ppor. ur. 1896 r.
Mianowski Waław	- por. ur. 1894 r., odzn. KW
Michalski Leonard	- ppor.
Milewicz Kazimierz	- p.por. prowiantowy
Mioduszewski Czesław	- ppor. (szwad. zapas.)
Młodziański Włodzimierz	- ppor. (zginął w 1920 r.)
Modzelewski Jerzy	- ppor.
Moszyński Stefan	- ppor.
Nałęcz-Rudnicki Józef	- ppor.
Narwoysz	- ppłk (oficer gospodarczy w 1918 r.)

Niedźwiedzki Czesław	- por. weter.
Niewiarowski Edward	- por. lekarz
Nowiński Tadeusz	- ppor., ur. 1900 r., odzn. VM - 5kl. i KW
Obiedziński Konstanty	- ppłk., ur. 1885 r., odzn. KW
Orzech	- ppor. lekarz
Pawlas Eugeniusz	- kpt. lekarz
Pawłowski Czesław	- ppor., odzn. KW
Pawłowski Kazimierz	- ppor.
Pawłowski Roman	- ppor., odzn. KW
Perro Kazimierz	- por., ur. 1893 r.
Plażyński	- ppor.
Podgórski Mieczysław	- ppor.
Podhorski Franciszek	- por. (zginął w 1920 r.)
Podhorski Jan	- por., ur. 1892 r. (w 1920 rtm.)
Pohoski Jan	- ppor.
Poraj-Homicz Stefan	- ppor.
Potocki Artur	- ppor.
Pytlewski Jerzy	- rtm.
Pytlewski Tadeusz	- ppor.
Rabiński Stanisław	- rtm.
Radwan Jan	- por.
Rejski Witold	- rtm., odzn. KW
Rodziewicz Franciszek	- ppor., ur. 1894 r., odzn. VM - 5kl. i KW (w 1920 r. rtm.)
Romer Adam	- ppor., ur. 1891 r. (d-ca szwdr.ckm, odzn. KW (w 1920 r. rtm.))
Rożałowski Mieczysław	- mjr
Rudowski Kazimierz	- ppor., ur. 1888 r.
Rytarowski Włodzimierz	- por.
Samojłowicz-Salomonowicz Leon	- ppłk. lekarz, odzn. KW
Sawicki Stanisław	- ppor.
Sochaczewski Stanisław Zygmunt	- ppłk., d-ca pułku, od 1927 r. gen.bryg., ur. 1877 r., odzn. VM - 5kl. i KW 3-krotnie
Sokołowski Bohdan	- por.
Solecki Stanisław	- por.
Spasowicz Eugeniusz	- por., odzn. KW - 2-krotnie
Spychalski Władysław	- ppor.
Sroka Stanisław	- ppor.
Stopiński Tadeusz	- ppor.
Stape Józef	- ppor., ur. 1895 r., odzn. VM - 5kl., (w 1920 r. rtm.)
Strubel Zygmunt	- por., ur. 1897 r., odzn. VM - 5-kl. i KW
Strzelecki Leon	- por., odzn. KW
Szalewicz	- kpt.
Szemieth Mieczysław	- rtm., ur. 1879 r., odzn. KW (w 1924 r. mjr)
Szweicer Ludwik	- por.

Świdzki Bruno	- pchor., odzn. KW
Świdziński Bolesław	- por. (w 1920 r. do W.S.Wojen.)
Taczanowski Janusz	- ppor. (szwad. zapas.)
Turski-Szewczyk Władysław	- rtm. (zginął w 1920 r.)
Tutaj Stanisław	- ppor.
Udymowski Jan	- rtm. (zginął w 1920 r.)
Udymowski Leon	- ppor.
Udymowski Stanisław	- rtm., odzn. KW (zginął w 1920 r.)
Ustupski Stefan	- ppor.
Wałkowski Tadeusz	- ppor.
Wańkowski	- pchor.
Wasierski	- pchor.
Widerkiewicz Kazimierz	- ppor.
Wikiel Czesław	- por. lek. weteryn.
Wierzycki Stanisław	- ppor.
Wolber-Rhein Jan	- pplk
Wojnicz Radosław	- ppor. (w 1919 r. d-ca taborów)
Wojtkiewicz Stefan	- ppor.
Woyzbun Edward Leon	- ppor., odzn. KW (w 1924 r. rtm.)
Zabłocki Stefan	- ppor.
Zamojski Kazimierz	- por.
Zborowski Józef	- ppor.
Zieliński-Ziemiński Kazimierz	- rtm.
Zydlar Stanisław	- por. lekarz
Zygmuntowicz Faustyn	- ppor. (d-ca plut. trębaczy)
Żarski Mieczysław	- ppor. ³⁾

Żołnierze 5 p.uł. odznaczeni za wojnę 1918 - 1921 orderem Virtuti Militari

Bielecki Tomasz	- plut. (nr orderu 3338)
Bogucki Kazimierz	- ppor. (pośmiertnie - 3374)
Czuba Piotr	- ułan (186)
Dzieduszycki Konstanty	- mjr (2862)
Florkowski Jerzy	- ppor. 3324)
Furmańczyk Stanisław	- plut (?)
Grzegorzcyk Franciszek	- wachm. (3329)
Hamersmidt Lucjan	- wachm. (3326)
Henel Julian	- (3340)
Jakubowski Stanisław	- plut. (3197)
Jordański Aleksander	- kpr. (3339)
Karaś Kazimierz	- kpr. (pośmiertnie - 3377)
Kempski German	- plut. (3334)
Klauzał Alfred	- ppor. (2343)
Korpalski Bronisław	- ppor. (3325)

Lelontko Jan	- plut. (3336)
Miterski Edmund	- wachm. (3328)
Młodzianowski Włodzimierz	- ppor. (pośmiertnie - 3373)
Morawski Marian	- st. wachm. (3333)
Nowiński Tadeusz	- ppor. (3322)
Podhorski Franciszek	- por. (pośmiertnie - 3372)
Pilich Stanisław	- wachm. (3375)
Ratajczyk Stanisław	- plut. (3375)
Rodziewicz Franciszek	- por. (426)
Stape Józef	- por. (3321)
Strubel Zygmunt	- ppor. (3323)
Strzelecki Leon	- rtm. (3320)
Sobieszczyk Władysław	- plut. (?)
Sochaczewski Stanisław Zygmunt	- ppłk (205)
Siwiński Bazyli	- st. ułan (2258)
Solecki Stanisław	- por. (1043)
Turski-Szewczyk Stanisław	- rtm. (3371)
Udymowski Stanisław	- rtm. (pośmiertnie - 3389)
Walewski Stefan	- st. ułan (3378)
Wągrowcki Władysław	- wachm. (3327)
Węsak Bolesław	- plut. (pośmiertnie - 3376)
Zagórski Bolesław	- st. ułan (3379) ⁴⁾

Odnaczeni Krzyżem Walecznych

Ceniuch Antoni	- wachm. sztabowy
Cieszkowski Witold	- kpr. - 2-krotnie
Kulesza Józef	- ułan
Nowiński Adolf	- ułan
Stermiczuk Adam	- ułan
Żyrkiewicz Leonard	- ułan, 4-krotnie ⁵⁾

Przypisy

- 1) por. Tadeusz Nowiński, *Zarys historii wojennej 5p.uł.*, Warszawa 1929.
- 2) C.Leżeński, *Tradycje i ludzie*, w: C.Leżeński, L.Kukawski, *O Kawalerii polskiej XX wieku*, Wrocław, Warszawa, Kraków, 1991, s. 153, 155.
- 3) *Dziennik Rozporządzeń MSWojsk. 1918 i 1919 r.*, *Dziennik Personalny MSWojsk. 1919 i 1920 r.*, *Rocznik Oficerski 1923 i 1924 r.*
- 4) por. T.Nowiński, *dz.cyt.*; Zygmunt Wesołowski, *Order Virtuti Militari, USA*, 1992.
- 5) *Dziennik Personalny 1922 r.*, patrz też wyżej - wykaz oficerów 5 p.uł.

